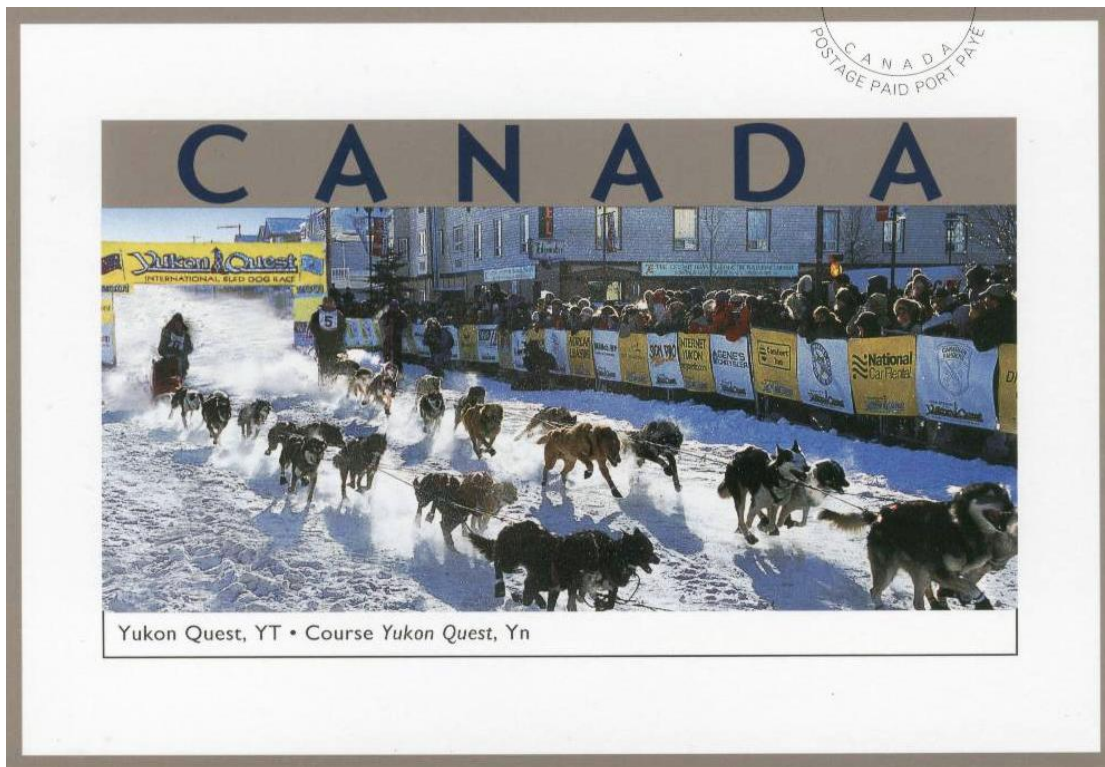

Inleiding THEMATISCHE FILATELIE

Een handleiding voor starters op weg naar een tentoonstelling

Samenstelling: Sjoerd Bangma
(coördinator Filatelistische Vorming NBFV)

Oktober 2006

Nederlandse Bond van Filatelisten-Verenigingen

LID VAN DE "FEDERATION INTERNATIONALE DE PHILATELIE" (F.I.P.)
EN DE "FEDERATION OF EUROPEAN PHILATELIC ASSOCIATIONS" (F.E.P.A.)

GEREGISTREERD ONDER NUMMER V 40532209 BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL TE UTRECHT

I.1. Inhoudsopgave

	Pagina
<u>DEEL I:</u>	
Titelblad	1
1. Inhoudsopgave	2
2. Inleiding	3
3. De opzet van het boekje	4
4. De keuze van het thema	5
5. Titel en Plan	6
6. Hoe maak je een plan?	9
7. Aan het werk!	12
 <u>DEEL II:</u>	
1. Ontwikkeling	1
2. Vernieuwing	4
3. Thematische kennis	6
 <u>DEEL III:</u>	
1. Filatelistische kennis	1
2. Kwaliteit	8
3. Zeldzaamheid	10
4. Tussenbalans	12
 <u>DEEL IV:</u>	
1. Presentatie	1
2. Tips. Wat mag, wat moet?	9
3. Klaar. Wat nu?	16
 <u>BIJLAGEN:</u>	
1. Beoordelingsschaal meerkader verzameling	1
1. Beoordelingsschaal eenkader verzameling	3
2. Adressen	4
3. Literatuur	5
4. "Verboden waar"	6

Dit "boek" is uitsluitend op CD-rom verkrijgbaar en is als geheel vrij kopieerbaar. Fragmenten mogen voor filatelistische doelen vrij worden gebruikt met bronvermelding.

I.2. Inleiding

Het lijkt het soms wel dat hobby's waarvoor men even de tijd moet nemen ten onder gaan in een wereld waar haast en ongeduld de boventoon voeren. Is dat ook het lot van de filatelie?

Bij velen (buiten de kring van beoefenaars) leeft de indruk dat de filatelie een buitengewoon saaie, ouderwetse en dus achterhaalde hobby is, waarbij het uitsluitend gaat om (liefst zo oud mogelijke) zegeltjes met loep en pincet op een bepaalde volgorde en compleet in een stockboek of album te krijgen.

Er zal hier niet worden beweerd dat deze vorm van filatelie niet meer bestaat, maar het hierboven geschetste beeld moet wel enigszins worden bijgesteld! Niet alleen is er, onder aanvoering van de computer, een moderniseringsproces opgetreden, er zijn aan de oude en wellicht wat knoestige boom van de filatelie enkele zeer vitale takken ontsproten die deze hobby ook in de toekomst nog veel perspectief bieden.

Een van die takken is de THEMATISCHE FILATELIE.

Waardoor is de thematische filatelie zo vitaal en zo boeiend? In dit boekje zullen we op die vraag een antwoord proberen te geven door stap voor stap een verzameling op te bouwen.

Dat zal een bescheiden verzameling zijn van maximaal 3 tentoonstellingskaders van elk 12 of 15 bladen.

Wie durft? Je kunt er enorm veel plezier aan beleven!

Sjoerd Bangma.

Is dit boekje een *cursus*? Niet speciaal, maar het kan wel bij een cursus gebruikt worden waarbij groepsgewijs aan de verzamelingen van de deelnemers gewerkt wordt, men elkaar coacht, helpt bij het zoeken naar (goed) materiaal en elkaars resultaten kritisch bekijkt.

WAARSCHUWING

voor gevorderde filatelisten die dit boekje lezen. *Natuurlijk* ontbreken in uw ogen belangrijke zaken, *natuurlijk* zijn bepaalde dingen te simpel voorgesteld en sommige onvoldoende uitgediept. Maar de beginner die de smaak te pakken heeft gekregen zal, daar ben ik van overtuigd, zijn kennis zelf wel verder aanvullen, de lat steeds hoger leggen en u uiteindelijk misschien wel voorbij streven.

I.3. De opzet van het boekje

Dit boekje is bedoeld om beginnende thematische filatelisten een steuntje in de rug te geven en te stimuleren aan de slag gaan om al doende steeds verder te komen tot hun verzameling klaar is om getoond te worden.

Wáár en aan wie??

Wel, in principe op een tentoonstelling en aan een JURY. Want wie niet waagt, die niet wint....

Het is dan ook logisch dat we (de schrijver en de lezer) dezelfde lijn volgen als een jury bij de beoordeling. Met andere woorden: we zullen op dezelfde zaken letten als die welke in de beoordeling worden betrokken volgens onderstaand schema.

Deze aspecten zullen dan ook in dezelfde volgorde worden behandeld, waarbij we natuurlijk ook het THEMA van onze eigen verzameling vaststellen en daarin al doende steeds verbeteringen aanbrengen.

DE MAXIMALE SCORES BIJ EEN MEER-KADER VERZAMELING ZIJN:

Titel + Plan	15
Ontwikkeling	15
Vernieuwing	5
Thematische kennis	15
Filatelistische kennis	15
Kwaliteit	10
Zeldzaamheid	20
Presentatie	5

In het nu volgende zijn ervaringen verwerkt die de samensteller indertijd zelf als beginnend verzamelaar heeft opgedaan evenals de talloze simpele en moeilijke vragen van de vele deelnemers aan BBF cursussen en BBE workshops van de afgelopen jaren. Daarbij zijn het niet alleen de vele verzuchtingen, maar evenzeer het niet aflatende enthousiasme en het doorzettingsvermogen van de deelnemers die de inspiratie voor dit werk hebben geleverd.

I.4. De keuze van het thema

**Thematische filatelie is, kort gezegd,
het maken van een VERHAAL
over een bepaald onderwerp (THEMA)
met gebruik van
ZOVEEL MOGELIJK FILATELISTISCHE ELEMENTEN
met een
ZO GROOT MOGELIJKE GEOGRAFISCHE SPREIDING
van OUD tot NIEUW.**

Wat moet een verzamelaar dus hebben/weten/kunnen voordat hij aan een thematische verzameling kan beginnen?

Hij moet een THEMA hebben en weten wat FILATELISTISCHE ELEMENTEN zijn.

De vereiste filatelistische basiskennis is die van de cursus BBF. Men moet dus het een en ander weten betreffende de 12 filatelistische elementen.

Voor de keuze van het onderwerp of THEMA is het verstandig iets te kiezen waar je door beroep, hobby of anderszins al het een en ander van weet. Per slot van rekening moet je er een VERHAAL over maken en dan is het lastig als je helemaal geen basiskennis bezit.

Moet je ook een goede tekst kunnen schrijven, met andere woorden, moet je een literair talent zijn?

Dat valt mee. Natuurlijk moet je duidelijk onder woorden kunnen brengen waar het over gaat. Vergeet echter nooit dat het verhaal in de eerste plaats moet worden verteld door de FILATELISTISCHE STUKKEN en dat die door een verbindende tekst "aan elkaar gepraat" moeten worden. Iemand die teveel tekst gebruikt heeft (nog) niet de goede stukken of hij wil het te ingewikkeld maken!

I.5. Titel en Plan

Het PLAN geeft zowel de *inhoud* als de *structuur* van de verzameling aan.

Onze eerste stap is dan ook: het maken van een **TITEL + (CONCEPT)PLAN**
(kunnen al werkende worden bijgesteld)

Waarom?

1. *Voorschrift* bij wedstrijdtentoonstelling.
2. Brengt *structuur* en *zelfdiscipline* in je eigen denken en werken.
3. De verzameling wordt *toegankelijk* voor anderen.
4. Het geeft *richting* aan je *inkopen*.
- (5. De eerste *punten* scoren.)

Toelichting bij punt 2.

Een plan op papier (en/of in de computer) houdt de verzamelaar steeds de vraag voor: "Waar ben ik precies mee bezig?" Hij zal zo eerder ontdekken waar het plan vast loopt en/of aangepast moet worden. Door aldus vanaf het begin *systematisch* en *doelgericht* bezig te zijn voorkom je ook dat de onderdelen van de verzameling als los zand aan elkaar hangen.

Toelichting bij punt 3.

Stel je voor, je loopt op een tentoonstelling langs een collectie zonder titel en inhoudsopgave of alleen met een titel zoals "Treinen" of "Schepen". Dan heb je eigenlijk nog geen flauw idee wat de inzender wil en wat zijn VERHAAL is. Er is grote kans dat je een chaotische verzameling gaat zien waarin als het ware een emmer zegels en andere stukken met treinen of schepen is leeggoooid.

Toelichting bij punt 4.

Als je voor jezelf goed hebt omschreven waar je het over wilt hebben weet je ook van welk onderdeel je nog onvoldoende stukken hebt en waar je naar moet zoeken.

Hoe moeten TITEL + PLAN er uitzien? Waar moeten we op letten? Wat zijn de ergste fouten en hoe kunnen we die vermijden?

In de Richtlijnen van de FIP (Fédération Internationale de Philatélie) staat een en ander zeer uitgebreid omschreven, maar gelukkig is er een overzichtelijk uittreksel gemaakt voor de jury, een soort "checklist" voor gebruik bij de beoordeling.

Laten we maar eens kijken hoe dat er uitziet. Als inzender kun je direct zien wat er van je verwacht wordt. In hoeverre een inzending uiteindelijk aan die normen voldoet laten we natuurlijk over aan de mensen "die er voor geleerd hebben": de JURY.

Titel	Aantal Punten
A. Eenvoudige titel.	1
B. Duidelijke poging om strekking van plan weer te geven.	2
C. Originele en/of creatieve titel die geheel aansluit bij wat het plan beoogt.	3
Plan	
A. Geen plan of nauwelijks een plan.	1 - 2
B. Eenvoudig plan. Talrijke gebreken (onlogisch, onjuist, onevenwichtig, onvolledig, onsamenhangend).	3 - 5
C. Enigszins uitgewerkt plan. Enkele gebreken.	6
D. Uitgewerkt plan met een onderverdeling waarvan de grote lijnen juist zijn.	7
E. Goed uitgewerkt plan, met een systematische onderverdeling. Geen of nauwelijks gebreken. Enige creativiteit en/of originaliteit.	8 - 9
F. Logisch uitgewerkt plan, grotendeels in overeenstemming met de titel. Systematisch en evenwichtig. Rode draad herkenbaar. Behoorlijk creatief en/of origineel.	10
G. Logisch uitgewerkt plan, geheel in overeenstemming met de titel. Systematisch, evenwichtig, compleet. Duidelijke rode draad. Zeer creatief en/of origineel.	11
H. Uitmuntend.	12

Dit is nogal wat! Het belangrijkste staat misschien wel bij Plan, onder B. Daar staan de vijf belangrijkste *tekortkomingen*: onlogisch, onjuist, onevenwichtig, onvolledig, onsamenhangend. We zullen ze kort bekijken:

1. Onvolledig.

In een plan over Pooldieren behandelt de inzending alleen zoogdieren, in een plan over Wintersport wordt alleen het *skiën* behandeld en in een plan over Spoorwegen vergeet de inzender de *rails*. Eerst goed nadenken dus!

2. Onlogisch.

In een plan over Akkerbouw laat de inzender de boer eerst oogsten en pas daarna komt het ploegen en zaaien aan de orde.

3. Onevenwichtig.

Een plan over Brandweer ziet er als volgt uit:

1. Het ontstaan van brand.	2 pagina's
2. Soorten branden.	2 „
3. Brandweerauto's.	
3.1. 19 ^e -eeuwse modellen	
3.1.1.	6 „
3.1.2.....	4 „
3.2. 20 ^{ste} -eeuwse modellen	
3.2.1.....	5 „
3.2.2.....	3 „
3.2.3.....	4 „
3.2.4.....	5 „
4. Enz.....	2 „

Afgezien van allerlei andere gebreken aan dit plan (het is maar fantasie) is het duidelijk dat het derde hoofdstuk veel te groot en gedetailleerd is. Omdat de brandweerauto een belangrijke functie heeft mag het best iets meer aandacht krijgen dan de rest, maar dit is duidelijk veel te veel. Ongetwijfeld had de inzender hiervan toevallig erg veel materiaal!

4. Onjuist.

Het kan natuurlijk voorkomen dat een beginnende inzender nog onvoldoende kennis heeft van zijn thema en daardoor verkeerde keuzes maakt, maar dat soort onjuistheden verdwijnt vanzelf. Een van de meest voorkomende fouten is dat de indeling van het plan niet op *thematische* gronden, maar op *filatelistische* gronden gebeurt. Een hoofdstuk “Brandweerauto’s op frankeermachinestempels” is duidelijk onjuist, maar ook zien we in vele plannen een geografische indeling optreden alleen omdat de inzender van dat onderdeel veel materiaal bezit. We blijven daarvoor even bij de Brandweer. Als we de volgende indeling tegenkomen:

- 3.1. Brandweerauto’s in Europa
- 3.2. Brandweerauto’s in Noord-Amerika
- enz.

dan is dat alleen te verdedigen als het om heel verschillende soorten auto’s gaat qua doel of uitrusting, dus als er een *thematisch* verschil is.

5. Onsamenhangend.

Wanneer we dit heel oneerbiedig een beetje overdrijven zou je kunnen zeggen dat de onderdelen van het plan “als los zand aan elkaar hangen” of dat een bepaald onderdeel “slaat als een tang op een varken”.

Veel van de gemaakte fouten komen doordat de verzamelaar al jarenlang *zegels* heeft verzameld over zijn thema, maar toen heette het nog gewoon “onderwerp”. Zo’n verzameling noemen we dan ook een *onderwerpverzameling*. Kenmerkend hierbij is dat de verzamelaar nog geen persoonlijke inbreng heeft in de vorm van een *verhaal* en de ordening van het materiaal is òf geografisch òf chronologisch òf soort-bij-soort.

Bij een *thematische* verzameling bepaalt de verzamelaar zelf de ordening van het materiaal (past die aan aan zijn verhaal) en hij gebruikt ook materiaal dat *indirect* op het thema betrekking heeft en dat nodig is voor achtergronden, verklaringen, het leggen van verbanden enz. Zo zullen in een *berenverzameling* ook stukken zitten over *zalm* en *honing* en in een *rozenverzameling* stukken over *luisen* en *mest*.

Het wordt nu tijd om een plan voor de eigen verzameling te “componeren”, maar eerst nog een paar goede raadgevingen vooraf, om reparaties achteraf te voorkomen.

Wat moet er NIET in een plan?

1. Een inleiding. Verwerk de stof in het plan en de uitwerking op de bladen.
2. Niet-thematische hoofdstukken (zoals brandweerauto’s in stempels).
3. Resthoofdstukken (diversen, overige, jubilea, congressen e.d.) Vaak komt een (slot)hoofdstuk voor als “Apen in de kunst” enz. Niet doen. Plaats de betreffende afbeelding daar waar hij thematisch thuishoort. Als we alvast even vooruitblikken naar het rozenplan op pagina 10 dan kunnen we een schilderij met een boeket rozen (“rozen in de kunst”) heel goed in hoofdstuk 3 kwijt!

I.6. Hoe maak je een PLAN?

Voor we zelf aan het werk gaan met ons thema gaan we in de leer bij een collega die (met vallen en opstaan) al het een en ander heeft opgestoken. Het is een man die erg onder de indruk is van de verrichtingen van zijn vrouw in de gemeenschappelijke tuin. Haar rozen zijn een lust voor oog en neus, maar hebben (helaas) wel doornen. Hij heeft liever *hele* vingers dan *groene* en is als lid is van een filatelistenvereniging toe aan een nieuwe uitdaging. Dus waagt hij de grote stap naar een thematische verzameling. Zijn eerste PLAN ziet er als volgt uit:

ROZEN.

- 1. Algemene eigenschappen.**
- 2. Soorten.**
- 3. Het gebruik van rozen.**

Hoe goed is dit plan? Hoe goed is de titel? Als we deze man nu eens het staatje van pagina 7 onder de neus duwen dan ervaart hij bepaald geen rozengeur (en maneschijn). Afgezien van de inhoud (Is het volledig?) is het niet erg creatief. Er gaan 13 in het dozijn. Het woord “rozen” is te vervangen door eieren, staal, sociale wetten, ezels, enz. zonder dat er een speciaal *op dat thema toegesneden* plan ontstaat.

Onze vriend heeft zijn les echter snel geleerd en produceert het volgende NIEUWE PLAN:

De ROOS, een geurende en prikke(le)nde schoonheid.

- 1. Lid van een grote familie.**
- 2. Wild—getemd—gekweekt.**
- 3. Van aardigheid tot liefdeblijk.**
- 4. Over rozenwater en rozenbottels.**

Wat er is veranderd is belangrijk. Hij heeft het nog steeds over eigenschappen, soorten en gebruik, maar heeft dat veel creatiever “verpakt” en *helemaal toegesneden op zijn eigen thema*. (Probeer dit plan maar eens uit op eieren, staal of ezels!). Hij heeft het zichzelf niet gemakkelijker gemaakt door de speelse titel. Wat je (in de titel) belooft moet je volledig waarmaken, dus ergens in zijn plan (en in de uitwerking op de bladen natuurlijk) moet hij wel aangeven wat hij met het “prikkelende” uit de woordspeling bedoelt!

Is het PLAN daarna af? Hoe zit het met de kwesties van *onvolledig, onjuist, onevenwichtig, onlogisch* en *onsamenhangend*?

Laten we even kijken naar de tekst achter de letters D en E uit het schema van pagina 7: er is een onderverdeling nodig om de puntjes op de i zetten en wat vaagheden uit de hoofdstukbenaming te verduidelijken.

Onderverdeling van het PLAN.

- 1. Lid van een grote familie.**
  - 1.1. Van geitenbaard tot lijsterbes.**
  - 1.2. Wat maakt van een plant een roos?**
- 2. Wild–getemd–gekweekt.**
  - 2.1. Wilde rozen.**
  - 2.2. De voorouders van onze rozen.**
  - 2.3. Het moderne nageslacht.**
- 3. Een aardigheid, symbool van genegenheid... en soms van haat.**
  - 3.1. Een leuk en lief cadeautje.**
  - 3.2. Prikkeling tot liefde...en tot nariigheid.**
- 4. Over rozengeur en rozenbottels.**
  - 4.1. Grondstof van de geurenindustrie.**
  - 4.2. Bron van vitaminen: voor vogels en voor mensen.**

Wat is er verbeterd?

Bij 1.1. behandelt de inzender de roosachtigen en bij 1.2. de specifieke kenmerken van de roos. Het wordt duidelijk waar hij het over heeft, geplaatst in een breder verband. Bij 2.2. gaat hij dieper in op bepaalde wilde rozen die zich leenden voor “behandeling” door de mens en bij 2.3. laat hij het resultaat daarvan zien. Bij 3. komt vooral de symbolische functie van de roos aan de orde en daarbij heeft hij vast wel een stuk waar de rozengeur en maneschijn als het ware afdruipt. Inmiddels weet deze inzender dat er in Engeland ooit rozenoorlogen zijn gevoerd, die in 3.2. aan de orde komen. Hij heeft daarom de titel van het hoofdstuk ietsje aangepast. De *prikkeling* die in de titel was beloofd krijgt eveneens zijn plaatsje in het plan.

Wat zit er (onder andere!) nog NIET in dit plan?

1. De luizen en de mest (zie pagina 8) zijn nog niet zichtbaar. Dit zou ergens in hoofdstuk 2 moeten.
2. De handel, kwekerijen, bloemenwinkels, het belang voor werkgelegenheid en export e.d. (Er komt heel wat kijken voor dat cadeautje!)
3. De roos (als hobby) in de tuin, rosariums als publiekstrekker.

Onze inzender heeft dus nog niet volledig afgerekend met de 5 O's van pagina 7 en bij zijn eerste beoordeling krijgt hij daarover ongetwijfeld van de jury een advies (naast de complimenten voor wat hij wel heeft!).

Wat hoeft/moet er NIET in dit plan?

Bij 2.3. komen allerlei *soorten rozen* aan de orde en juist hiervan wemelt het van de beschikbare zegels en ook postwaardestukken. Het is verleidelijk om ze allemaal te noemen en de paragraaf *op grond daarvan* onder te verdelen. Probeer een dergelijke inventarislijst/opsomming te vermijden en laat dit over aan de catalogus van bijvoorbeeld Bakker uit Hillegom.

De indeling van een PLAN in het algemeen.

Tot nu hebben we steeds (tot vervelens toe?) geprobeerd systematisch en rechtlijnig thematisch te denken met de bedoeling dat het vruchten afwerpt en dwalingen voorkomt. Ook bij de *nummering* van een PLAN gaan we systematisch en consequent te werk. Geadviseerd wordt de volgende indeling te hanteren.

- 1. Naam hoofdstuk.**
- 2. Naam hoofdstuk.**
  - 2.1. Naam paragraaf.**
  - 2.2. Naam paragraaf.**
    - 2.2.1. Naam subparagraaf.**
    - 2.2.2. Naam subparagraaf.**

Ga niet onderverdelen als er maar één onderdeel is, dus het onderstaande is niet logisch.

- 1.** .....
  - 1.1.** .....
- 2.** .....
  - 2.1.** .....
    - 2.1.1.** .....
  - 2.2.** .....
    - 2.2.1.** .....
    - 2.2.2.** .....

Een paragraaf wordt immers opgevoerd om een onderdeel van het hoofdstuk te behandelen. Als je 1.1. gebruikt rijst onmiddellijk de vraag welke onderdelen er nog meer zijn... Bij subparagraaf 2.1.1. geldt dezelfde redenering.

Nog even terug naar het onderverdeelde plan van de rozen op pagina 10. Zet eens achter alle paragrafen behalve 2.3 het aantal van 2 pagina's. De totale inzending beslaat 36 bladen. Conclusie? (Flauwe grap natuurlijk, maar zulke dingen komen voor!)

Onze inzender heeft nu een TITEL + PLAN gemaakt. De volgende vraag is: "Kan ik het waarmaken, heb ik voldoende materiaal?" Als dat (nog) niet lukt kunnen titel en plan worden aangepast (het was immers een CONCEPT). Misschien moet het wel worden: "Rozen als geschenk" (welke rozen, met welk doel gegeven, in welke vorm : los, boeket, bloemstuk) of "De rozen in mijn tuin".

Ga dus niet bij de pakken neerzitten als een mooi bedacht plan(netje) niet of nog niet werkt. Het is altijd mogelijk een variant te bedenken.

I.7. Aan het werk!

Als aspirant-inzender wordt het nu tijd zelf een eerste schets van TITEL en PLAN te maken van de eigen thematische verzameling *in wording*. De formulering kan altijd nog bijgeschaafd worden, maar ga vanaf het begin kritisch te werk.

Stel jezelf de volgende vragen.

1. Waar wil ik het precies over hebben?

Maak de titel dan zo dat “de vlag de lading dekt”. Een titel als HET PAARD houdt in dat je het over *alle* paarden wilt hebben. Als je het alleen over *trek*-paarden, alleen over *volwassen* paarden, alleen over *wilde* paarden of alleen over *merries* wilt hebben, dan moet de titel anders!

2. Staat in het plan wat de titel belooft?

In een inzending over ZEILSCHEPEN, VAN DE PHOENICIËRS TOT HEDEN komen diverse hoofdstukken voor over het zeilen op de oceanen, de binnen-zeeën, de meren en de rivieren. Het navigeren met behulp van de sterren en moderne instrumenten wordt uitvoerig getoond. Is dit juist? (Antwoord op de volgende pagina.)

Heel belangrijk is om al in een vroeg stadium een begin te maken met de materiaalvoorziening.

Negen van de tien starters in het thematische circus hebben meestal snel een stockboek (of meerdere) met zegels over hun thema bij elkaar. Velen zijn al jaren bezig een voorraadjie op te bouwen van een onderwerp dat hen interesseert zonder een concreet en bewust voornemen om er een *thematische* verzameling van te maken. Het schort vaak aan de andere filatelistische elementen. Toch zijn ook stempels vaak eenvoudiger te vinden dan men denkt. We moeten dan in de eerste plaats denken aan vakantiekaarten van diverse landen, van Finland t/m Frankrijk. Dit laatste land levert een overvloed aan bruikbare stempelvlaggen! We tonen een aantal op pagina I,13.

TIP: Hou in het achterhoofd al een klein beetje rekening met de vraag of er genoeg materiaal is of zal kunnen worden gevonden om de doelstellingen in het concept plan waar te maken.

Van linksboven naar rechtsonder kerstman, poolcirkel, muziek(noot), wijn, stoomlocomotief (geen *stempel*, maar als automaatzegel evenzeer wat *anders* dan een gewone zegel), nachtwaker en oud gereedschap voor diverse beroepen, ziedaar een deel van de oogst bij de tante van de schoonzoon van de samensteller dezès. Voor talloze thema's zit er iets bruikbaar in.

(Natuurlijk zijn deze stempels op een *brief* nog mooier, omdat ze dan niet ontsierd worden door de eigen opdruk van de prentbriefkaart.)

Alles wat je via bedrijf, familie en vrienden (gratis) binnen krijgt is meegenomen. Schakel ze in!

Antwoord op de vraag van pagina I,12.

De inzender heeft het over de zeilVAART, terwijl het in een verzameling met de betreffende titel vooral moet gaan over de *bouw* en de *eigenschappen* van SCHEPEN. Natuurlijk moet daarbij het verband duidelijk worden gemaakt tussen de *typen* schepen en het *doel* en het *gebruik* ervan. Je moet het dus wel over het zeilen hebben, maar als je wilt dat het zeilen de "rode draad" in de inzending is moet de titel anders!